

OBJEVTE ESPERANTO

FASCINUJÍCÍ JAZYK

Obsah

Základní informace o esperantu	3
Stručné představení jazyka esperanto	10
Osobní příběhy o esperantu	12
Zamenhof, iniciátor esperanta	17
Esperanto z psychologického hlediska	19
Obvyklé otázky o esperantu	21
Místní informace o esperantu	23

Milý čtenáři,

měl jsi někdy chuť vyprávět jiným o dobrém filmu nebo zajímavé knize nebo o něčem, co máš rád? Podobným způsobem my rádi mluvíme o esperantu. Moc se nám tento jazyk líbí, a proto bychom chtěli ostatní informovat o něm i o tom, jak vhodný je pro mezinárodní komunikaci.

„My“ v tomto případě znamená lidé z různých zemí, kteří esperanto často používají k mezinárodním kontaktům. Navíc jsme aktivní v organizacích, které spolupracovaly a vytvořily tuto brožurku: E@I a ILEI (představí se na str. 7).

Obsah brožury se skládá ze sedmi částí. V první poskytneme několik základních informací o esperantu. V druhé představíme esperanto jako jazyk. Ve třetí následují osobní zpovědi lidí, kteří esperanto často používají. Ve čtvrté části je stručně popsána práce L. L. Zamenhofa, který vytvořil základy esperanta. V páté psycholog rozebere mezinárodní komunikaci a esperanto z pohledu psychologie. V šesté zodpovíme časté otázky o esperantu. V sedmé části si můžete přečíst o esperantském hnutí v České republice.

Jak bylo řečeno, máme velmi rádi esperanto, a pokud ve vás tato brožurka probudí zájem o tento fascinující jazyk, potěší nás to.

Příjemné čtení!

Tým E@I

PS: Pokud byste si po přečtení této brožury chtěli přečíst novinky o esperantu, prohlédněte si stránku www.aktuale.info.

aktuale.info

Brožuru přeložili z esperanta Milada Kolářová a Vladimír Kolář. Jazyková kontrola Ing. Vladimír Dvořák, PhDr. Pavla Dvořáková, PaedDr. Helena Pšeničková a Bc. Marek Blahuš.

Vydal Český esperantský svaz ve Svitavách v roce 2011. Grafická úprava: Stano Marček.

Projekt získal finanční podporu nadace Olle Olssona a Ido-nadace na památku Hellmuta Röhnische.

Brožura je volně dostupná ke stažení v mnoha jazycích na adrese: www.ikso.net/broshuro. Můžete ji kopírovat, rozdávat a používat pro nekomerční účely pod podmínkou, že bude kopírována beze změn a včetně tohoto textu o autorském právu. Jiné užití obsahu je možné pouze se souhlasem E@I a ILEI.

V takovém případě nás kontaktujte na adrese: broshuro@ikso.net.

ISBN 978-80-901334-6-4

Základní informace o esperantu

Esperanto je jazyk jako jiné lidské jazyky. Lze v něm vyjadřovat pocity a myšlenky stejně jako v jiných jazycích. V esperantu lze zpívat, tvořit poezii, hádat se, milovat, pomlouvat, žertovat, vědecky diskutovat, utěšovat, hrát si atd.

V esperantu se dá také psát, zde je několik příkladů:

- ◆ *Esperanto estas lingvo.* (= Esperanto je jazyk.)
- ◆ *Ni havas revon.* (= Máme sen.)
- ◆ *La suno brilas.* (= Slunce svítí.)
- ◆ *Ĉu vi vidas min?* (= Vidíš mě?)
- ◆ *Jes, mi vidas vin.* (= Ano, vidím tě.)
- ◆ *Mi amas vin!* (= Mám tě rád!)

Národní či etnické jazyky patří určitým skupinám lidí. Například maďarština patří Maďarům, portugalská Brazílci a Portugalcům, japonština Japoncům atd.

S esperantem tomu tak není, esperanto nepatří žádnému národu či lidem, patří všem, kteří se ho naučili, bez rozdílu národnosti, bydliště apod. Esperanto není národní jazyk, ale mezinárodní jazyk s uživateli ve všech částech světa.

Hlavním cílem esperanta je usnadnit kontakty a komunikaci mezi lidmi, kteří nemají společný mateřský jazyk. Podle našich zkušeností je esperanto zvláště vhodný jazyk pro mezinárodní komunikaci mezi „obyčejnými lidmi“, kteří se zajímají o ostatní země a národy.

„Pro mě je esperanto výborný jazyk na udržení kontaktů s přáteli z mnoha zemí a pro práci na mezinárodních projektech.“

Peter Baláž
koordinátor E@I

Základy esperanta sestavil jeden člověk, L. L. Zamenhof. Tvořivě a pečlivě na nich pracoval asi 10 let. Jako zdroj a inspiraci používal národní jazyky. Až když cítil, že jazyk už má „vlastního ducha“, odhodlal se představit ho široké veřejnosti. To se stalo v roce 1887 vydáním knížky s názvem *Lingvo Internacia* (Mezinárodní jazyk).

V knížce Zamenhof použil pseudonym *Doktoro Esperanto* (Doktor Doufající), ale později se slovo **ESPERANTO** stalo názvem samotného jazyka. V následujících letech se publikace dostala k milovníkům jazyků a idealistům v mnoha zemích. Ti se jazyk učili a začali ho používat v mezinárodní komunikaci. Tímto způsobem se esperanto postupně vyvíjelo z projektu jednoho člověka k živému mezinárodnímu jazyku. Dnes je esperanto oblíbené a používané stovkami tisíc, ba miliony lidí na celém světě.

Zní to neuvěřitelně, že? Projekt jednoho člověka se úspěšně rozvinul do živého mezinárodního jazyka, který je používán a oblíben mnoha lidmi. Tato brožurka krátce vysvětluje, jak a proč se to mohlo stát. Ukazuje také, jak se esperanto v současnosti používá ve světě. Čtete dále a brzy budete vědět o *Lingvo Internacia* (původní název esperanta) více.

L.L. Zamenhof (1859-1917),
zakladatel esperanta

Možnosti použití esperanta

Každodenně lidé používají esperanto různými způsoby, například na cestách, konferencích, internetu, v práci nebo v rodině.

„Já používám srbský jazyk se svými dětmi, angličtinu při studiu, švédštinu ve společnosti a esperanto v práci a se svým manželem. Všechny jazyky mají své výhody a nevýhody. Ze čtyř jazyků, které každodenně používám, se v esperantu cítím nejpohodlněji.“

Sonja Petrović Lundberg
koordinátorka www.lernu.net

Obvykle esperanto používají lidé, kteří nemají stejný mateřský jazyk. V těchto kontaktech slouží esperanto jako „jazykový most“ mezi lidmi s různým jazykovým původem. Silnou stránkou esperanta je právě to, že dobře funguje jako „most“ nebo jakýsi „tmel“ mezi lidmi v mezinárodních kontaktech.

Jedním ze způsobů, jak využít esperanto, je cestovat na mezinárodní esperantské akce, kde se setkávají lidé z mnoha zemí. Hodně uživatelů esperanta se během těchto akcí rádo setkává s lidmi z různých zemí, diskutují s nimi, vyměňují si nápady, zpívají, tančí, jezdí na výlety atd. (příklady takových akcí uvedeme později).

Jinou možností jak používat esperanto je cestování do zahraničí a bezplatné ubytování u lidí hovořících esperantem. Když v cizině bydlíte v domácnosti obyčejných lidí, obvykle si o podmínkách a zvycích v této zemi uděláte lepší představu, než kdybyste bydleli v hotelu. Existuje síť lidí hovořících esperantem, kteří takovéto ubytování nabízejí. Jmenuje se Pasporta Servo a je v ní asi 1200 adres ve více než 90 zemích.

„Možná nejužitečnější věcí na síti Pasporta Servo je, že díky ní nemusíte moc plánovat, ale můžete spontánně jet, kam chcete, podle své chuti.“

Amanda Higley, USA,
která cestovala po Evropě 16 měsíců a platila jen za tři noci.

Třetí způsob využití esperanta je korespondence s esperantisty, ať už dopisy nebo přes internet – rychlý a snadný způsob získání kontaktů s lidmi z jiných zemí.

„Internet odstraňuje fyzickou vzdálenost a esperanto odstraňuje jazykovou vzdálenost. Internet a esperanto jsou tedy vynikajícími partnery pro mezinárodní komunikaci.“

Henning Sato von Rosen
jeden ze zakladatelů E@I

Další možnosti jsou: být aktivní v esperantském hnutí za lepší a pokojnější svět, číst novinky o událostech v různých zemích napsané přímo lidmi, kteří tam žijí, nebo těšit se z knih původně vydaných v minoritních jazycích, které nejsou přeloženy do vašeho mateřského jazyka, ale do esperanta ano.

Mezinárodní esperantské akce

Zde je několik příkladů oblíbených mezinárodních esperantských akcí ve světě:

HIMALÁJSKÉ SETKÁNÍ

Himalájské setkání má hlavně turistický charakter. Seznámí účastníky se životem a pozoruhodnostmi Nepálu pod vedením místních esperantistů. Obvykle je připraven trochu delší výlet mimo Káthmándú, hlavní město Nepálu, během kterého mají nepálské a zahraniční esperantisté možnost žít společně, poznat se navzájem a používat esperanto v exotickém prostředí.

MEZINÁRODNÍ MLÁDEŽNICKÝ KONGRES – IJK

Vynikající akce pro všechny mladé zájemce o esperanto, na kterou přijíždějí stovky účastníků z asi třiceti zemí. Díky neformální a živé atmosféře lze snadno najít nové přátele z různých zemí a poznat mezinárodní mládežnické esperantské hnutí. Každý rok se kongres koná v jiné zemi nebo na jiném místě.

MLÁDEŽNICKÝ E-TÝDEN – JES

Zábavný a slavnostní týden kolem Nového roku v některé z evropských zemí. Během dne má seriózní program, ale lidé zde bývají hlavně kvůli přátelství, tanci a nočnímu životu.

SEVEROAMERICKÝ LETNÍ KURZ – NASK

Kurz probíhá během tří letních týdnů na univerzitě ve Spojených státech a skládá se z intenzivní výuky esperanta v několika jazykových úrovních. Učitelé i studenti jsou různých národností.

SPOLEČNÝ SEMINÁŘ – KS

Seminář o spolupráci, který se střídavě koná v Číně, Japonsku a Jižní Koreji, určený pro mládež hlavně z těchto zemí. Probíhá každoročně a sblízuje mladé lidi, kteří mluví esperantem v Asii.

KULTURNÍ ESPERANTSKÝ FESTIVAL – KEF

Několikadenní festival s pestrým esperantským kulturním programem, s účastníky různého věku. Hudebníci a umělci pocházejí hlavně z Evropy, ale i z jiných koutů světa.

Odpoledne a večer se obvykle hraje divadlo, konají se přednášky, diskuse a koncerty esperantských skupin. V noci se tancuje, je otevřený bar a „gufujo“ (klidné místo na pití čaje a povídání). Festival se pořádá obvykle v severní Evropě.

CELOAMERICKÝ KONGRES ESPERANTA – TAKE

TAKE má za cíl posílit solidaritu mezi esperantisty Severní, Střední a Jižní Ameriky, posunout vpřed esperantské hnutí a studovat jeho problémy. Kromě pracovních částí probíhají na kongresu i mnohé výchovné a zábavné programy zaměřené na vzdělávání účastníků a rozšíření vědomostí o kongresové zemi mezi esperantisty.

SVĚTOVÝ KONGRES – UK

Je to největší každoročně se konající esperantská akce. Světový kongres je kongres s rozmanitým programem, zejména s přednáškami a zasedáními, ale i s koncerty, divadly, výlety, tancem apod. Obvykle se ho účastní 2000 až 4000 lidí z přibližně 50 zemí. Každý rok je kongres v jiné zemi nebo na jiném místě.

Jak se stalo esperanto živým jazykem?

Může znít dost neuvěřitelně, že z projektu jednoho člověka může vzniknout živý mezinárodní jazyk. Přesto se to v případě esperanta stalo a nyní se vyvíjí podobně jako ostatní jazyky. (Víme to, protože ho každodenně používáme.)

Několik hlavních faktorů, které způsobily, že se esperanto stalo živým jazykem:

◆ Zamenhof měl velký talent na vytváření základů jazyka

Už jako dítě začal Zamenhof přemýšlet o mezinárodním jazyku a jako mladík se rozhodl uskutečnit svoje sny. Když mu bylo 17 let, ukázal svým přátelům ze školy první výsledek. Potom asi deset let měnil a vylepšoval základy jazyka a v roce 1887 ho představil pod názvem *Lingvo Internacia*.

◆ Esperanto si rychle našlo uživatele v mnoha zemích

Již několik let po uveřejnění mělo esperanto svá společenství v mnoha zemích, kde ho používali, starali se o něj a měli ho rádi. Mnozí si dopisovali a setkávali se s esperantisty z jiných zemí. Díky tomu bylo esperanto již od začátku používané pro mezinárodní komunikaci v různých situacích.

◆ Zamenhof ponechal na uživatelích rozhodnutí o vývoji esperanta

Během prvního velkého esperantského kongresu v roce 1905 Zamenhof prohlásil, že již dále nepovede vývoj jazyka, ale že jej může ovlivňovat každý uživatel esperanta. To se ukázalo jako důležité rozhodnutí, protože tak se mnozí cítili součástí evolučního procesu jazyka a následně i více zaangażováni.

◆ Esperanto má stabilní základ, který působí preventivně proti náhlým reformám

Ve snaze předejít sporům o jazykových reformách Zamenhof navrhl, aby existoval neměnný základ jazyka. Představil ho v dokumentu *La Fundamento de Esperanto* (Základ esperanta). Návrh byl přijat v roce 1905 a ještě dnes má *Fundamento* stabilizující vliv na vývoj jazyka.

◆ Esperanto je přirozený i vytvořený jazyk

Zdrojem esperanta jsou slovní kořeny a gramatická pravidla národních/etnických jazyků. Když hovoříte esperantem, vnímáte ho jako přirozený jazyk. Současně je esperanto relativně snadno naučitelné díky své pravidelné gramatice a promyšlenému systému tvorby slov, které jsou výsledkem velmi pečlivě vytvořeného jazykového základu.

◆ La interna ideo – společný, ale dobrovolný ideový základ

S esperantem je spojena ideologie klidného soužití a bratrství mezi všemi národy, kterou obvykle nazýváme *la interna ideo* (vnitřní myšlenka). Tato „vnitřní myšlenka“ je velkou inspirací pro lidi, kteří touží po klidnějším a lepším světě někdy v budoucnosti. Mimo jiné i díky ní mnoho lidí ochotně investuje energii a čas do esperantského hnutí.

◆ Esperanto není pouze evropský jazyk

Slova v esperantu pocházejí hlavně z evropských jazyků, ale gramatika a způsob skládání slov má mnoho blízkého s čínštinou, turečtinou a jinými neindoevropskými jazyky. Větná skladba a obvyklý styl esperanta jsou převážně slovanské. Nezávisle na mateřském jazyce se esperanto dá naučit během několika měsíců až let a potom ho vnímat jako svůj jazyk.

Důkazem toho, že se esperanto úspěšně vyvinulo v živý mezinárodní jazyk, je fakt, že dnes má stabilní společenství uživatelů jazyka ve všech částech světa. Většina esperantistů se jazyk naučí v mládí, někteří v dospělosti. Existují však i lidé, kteří mluví esperantem od narození jako jedním z jazyků, jimiž se hovoří v rodině.

„Já si stále myslím, že esperanto je nejcennějším dědictvím, které mi moji drazí rodiče zanechali.“

Carlo Minnaja z Itálie, který mluvil esperantem doma se svými rodiči a bratrem

Mezinárodní esperantské organizace

Aby se uživatelům esperanta usnadnilo organizovat se a být činný na mezinárodní úrovni, existuje mnoho mezinárodních esperantských organizací. Zde je stručné představení některých z nich.

Edukace@Internet – E@I

E@I je mezinárodní pracovní skupina, která podněcuje spolupráci a dorozumívání po celém světě. Tato skupina realizuje vzdělávací projekty a organizuje akce na podporu mezikulturního vzdělávání, užívání jazyků a internetových technologií. Příklad úspěšného projektu E@I je www.lernu.net (mnohojazyčné stránky pro výuku esperanta). Domovská stránka (mnohojazyčná): www.ikso.net.

Mezinárodní organizace esperantských učitelů – ILEI

ILEI je hlavní seskupení pro učitele esperanta. ILEI má sekce ve více než 30 a členy ve více než 45 zemích. Organizace zajišťuje mimo jiné výuku esperanta ve školách a na univerzitách, pořádá také zkoušky, které testují jazykové a kulturní vědomosti o esperantu. Domovská stránka (v esperantu): www.ilei.info

Nadace pro studium esperanta – ESF

ESF podporuje výzkum a výuku esperanta a souvisejících témat v oblasti komunikace různými jazyky, zvláště ve vztahu k vysokému školství v Severní Americe. Hlavní otázka ESF, zkoumaná různými způsoby, zní: „Je možný svět, ve kterém hodně jazyků, velkých i malých, společně existuje v relativní rovnosti a ve kterém je celosvětová komunikace dosažitelná pro bohaté i chudé?“ Domovská stránka (v angličtině): www.esperantic.org.

Světový esperantský svaz – UEA

UEA byl založen v roce 1908 jako organizace individuálních esperantistů. Nyní je UEA největší mezinárodní organizací pro uživatele esperanta a má členy ve 117 zemích. UEA pracuje nejen na rozšiřování esperanta, ale také podněcuje diskuse o světových jazykových problémech a upozorňuje na potřebu rovnosti mezi jazyky. Domovská stránka (mnohojazyčná): www.uea.org.

Světová esperantská mládežnická organizace – TEJO

TEJO je mezinárodní nevládní mládežnická organizace založená v roce 1938, která usiluje o klidné soužití a interkulturní porozumění mezi mladými lidmi na celém světě prostřednictvím esperanta. Aktivně se zabývá problémy a náměty, které nyní zajímají mládež, zvláště v oblasti jazyků a kultury. Ze svého ústředí v Nizozemsku koordinuje práci více než 40 národních sekcí a má členy ve více než 80 zemích. Domovská stránka (vícejazyčná): www.tejo.org.

Evropská esperantská unie – EEU

Evropská esperantská unie bojuje za jazykovou rovnoprávnost a rozmanitost v Evropě. Rovnoprávnost považuje za nezbytně nutnou pro demokracii a jazykovou pestrost pokládá za stejně důležitou, jakou je mnohotvárnost živočišné a rostlinné říše pro ekologii. Kromě toho dává unie přednost vývoji evropské identity v souladu s národními a místními identitami. Domovské stránky (v esperantu): www.europo.eu.

Mezinárodní esperantské cyklistické hnutí – BEMI

Toto je něco pro ty, kteří současně rádi jezdí na kole a mluví esperantem. BEMI pravidelně organizuje různé cyklistické výpravy často spojené s nějakou mládežnickou akcí. Domovská stránka (mnohojazyčná): bemi.free.fr.

Eurokka

Eurokka působí celosvětově. Tato organizace chce v esperantském hnutí, ale také mimo ně, rozvíjet a rozšiřovat esperantskou hudební kulturu, hudební skupiny a umělce, kteří zpívají v esperantu. Domovská stránka (v esperantu): <http://artista.ikso.net/eurokka/>.

Beznárodnostní světová asociace – SAT

Hlavním cílem SAT je vzdělávání prostřednictvím esperanta zaměřené především na dělnickou třídu. SAT považuje esperanto za nástroj, nikoli za cíl. Organizace má sklon všeobecně socialistický, ale obsahuje všechny socialistické frakce za podmínky, že akceptují princip svobodné a otevřené diskuse. Slovo „beznárodnostní“ označuje, že organizace, na rozdíl od největší části mezinárodního dělnického hnutí, má pouze individuální členy. Domovské stránky (mnohojazyčné): www.satesperanto.org.

Vhodné pro mezinárodní komunikaci

Možná jste si během čtení pomysleli něco podobného:

„Esperanto, mezinárodní jazyk... Ale vždyť už máme mezinárodní jazyk. Angličtina je mezinárodní jazyk světa a skoro všichni ji umí.“

Máte pravdu, angličtina je nejvíce používaný jazyk v mezinárodních situacích. Asi 7 % lidstva mluví angličtinou od narození a podle různých odhadů dalších asi 7 % dosáhne vysoké úrovně angličtiny, když se ji naučí v mládí nebo dospělosti. Ti, kteří dosahují vysoké úrovně angličtiny, jsou však obvykle lidé, jejichž rodný jazyk je trochu podobný angličtině, např. Němci, Nizozemci nebo Švédci. Pro mnoho jiných, např. Maďary, Číňany, Japonce, Turky nebo Korejce, jejichž mateřský jazyk se hodně liší od angličtiny, je často velmi nesnadné a časově hodně náročné dosáhnout vysoké úrovně.

Ještě mnoho dalších jazyků se používá pro komunikaci v některých geograficky vymezených oblastech. Pro mezinárodní dorozumění existuje mnoho variant a možností. My si myslíme, že mnohojazyčnost by měla být podporována a esperantské hnutí také podporuje používání malých a minoritních jazyků v různých kontextech. Za připomenutí stojí, že ne každý se snadno učí cizí jazyky a ne každý rád věnuje svůj čas učení jiných jazyků. Kromě jiného pro lidi, kteří by rádi uměli mluvit cizím jazykem, ale nepodařilo se jim toho dosáhnout ve škole, může být esperanto zajímavá alternativa.

Podle našich zkušeností je esperanto velmi vhodné pro mezinárodní komunikaci mimo jiné z následujících důvodů:

1) Snadnější

Každému, kdo se učil esperanto a národní/etnický jazyk jako cizí jazyk, je jasné, že esperanto je snáze naučitelné než národní/etnické jazyky. Esperanto je relativně lehké, protože má nemnoho pravidel a ta nemají výjimky. Mimo to není třeba se učit tolik slovíček

jako v jiných jazycích, protože lze snadno tvořit slova spojením kořenů, předpon a přípon. Nedá se přesně říci, kolikrát je esperanto snadnější, protože to záleží i na porovnávaném jazyku a úrovni. Obecně se dá esperanto naučit za pětinu až třetinu času, který je třeba pro dosažení stejné úrovně v jiném jazyce.

2) Neutrálnější

Protože esperanto nepatří žádnému konkrétnímu národu nebo lidem, je pro mezinárodní komunikaci nestrannější než národní/etnické jazyky. Esperanto není spojeno s nějakou národní nebo etnickou kulturou, což je velká výhoda pro jazyk, který je používán jako most mezi různými národy světa. (Esperanto přesto není jazyk bez kultury – má svou vlastní mezinárodní kulturu.)

3) Spravedlivější

Každý, kdo se učí esperanto, má dobrou šanci dosáhnout v něm vysoké úrovně a potom, z jazykového hlediska, na podobné úrovni komunikovat s jinými lidmi bez ohledu na jazykový původ.

To platí pro všechny národy, nejen západní. Navíc ti, kteří mluví esperantem, mají stejnou možnost dosáhnout v něm vysoké úrovně (rodilí mluvčí nemluví lepším esperantem než ti, kteří ho vážně studovali). Proto je esperanto jako mezinárodní jazyk spravedlivější než národní jazyky, jimiž někteří bez námahy mluví lépe než ostatní, kteří se museli hodně snažit, aby v nich dosáhli vysoké úrovně.

„Podle mne se Číňané mnohem snadněji učí esperanto než evropské jazyky. A ti Číňané, kteří se už učili esperanto, mají v porovnání s jinými lidmi při studiu evropských jazyků velkou výhodu.“

XIAO Peiliang, Čína

Všechny, kteří cítí, že snadnost, neutralita a spravedlnost jsou důležité rysy mezinárodního jazyka, může esperanto velmi zaujmout.

Angličtina je dnes nejužívanější jazyk v mezinárodní komunikaci. Ale kdo ví, možná někdy v budoucnu bude více a více lidí objevovat, jak vhodné je pro mezinárodní komunikaci esperanto, a že angličtina a esperanto budou společně fungovat jako velké mezinárodní jazyky. To by hodně znamenalo pro miliony lidí, kteří mohou jen těžko dosáhnout vysoké úrovně angličtiny.

„Jsem iránský student a v Paříži absolvuji vědecké doktorandské studium. Během studia jsem vždy používal angličtinu a později,

když jsem přišel do Francie, jsem se začal učit francouzštinu. Učil jsem se i esperanto a musím přiznat, že to je jediný jazyk, kromě mého rodného, ve kterém se cítím dobře, ve kterém je mi příjemně (domácky) jako v žádném jiném cizím jazyku. Podle mne je esperanto vhodné pro všechny lidi, i Asijce.“

Behrouz Soroushian, Írán

Kultura v esperantu

V esperantu existují písně, filmy, poezie, romány, novely, časopisy, divadelní hry, kabarety, šansony, rock, pop, rap atd. Takže existuje kultura v esperantu. (Slovo „kultura“ může znamenat mnohem víc než výše zmíněné záležitosti, ale tady se omezíme jen na ně.)

Už v první knížce esperanta se objevily básně. Od počátku si lidé všimli, jak bohatě a krásně se mohou v esperantu vyjádřit. Je to jazyk, v němž se člověk cítí svobodný, mimo jiné pro relativně volný slovosled a možnost tvořit nová slova pomocí předpon a přípon.

„Objevil jsem, jak úžasný je tento jazyk pro psaní textů písní, a kvůli tomu potěšení chci dále v tomto jazyce tvořit.“

Martin Wiese, zpěvák v esperantských skupinách *Persono* a *Martin & la talpoj*

Každý rok se objevuje spousta nových knih napsaných v esperantu.

Každý rok se objevují také nové písně v esperantu a vydávají se CD umělců různých směrů. Na internetu se nacházejí esperantská rádia a archívy pořadů. Čas od času se konají kulturní festivaly, během nichž si lze užívat různé stránky esperantské kultury. Kdybyste si chtěli poslechnout písně v esperantu, najdete je na www.vinilkosmo.com.

„Zpívat v esperantu je jako zpívat v portugalštině – a zábavnější než zpívat v angličtině.“

Rogener Pavinski z Brazílie, zpěvák rockové skupiny *Supernova*

Esperanto funguje rovněž jako most mezi národními/etnickými kulturami. Příkladem jsou tisíce knih přeložených do esperanta z národních/etnických jazyků. Mezi nimi jsou jak velká klasická díla, tak i neznámé „literární perly“ původně napsané v minoritních jazycích.

V esperantu je spousta časopisů s různými tématy a pro různé cílové skupiny. Dva z nich jsou *Monato* a *Beletra Almanako*:

Monato (Měsíc) je měsíčník o velkých i malých událostech ve světě. Jeho zvláštností je, že místo zahraničních korespondentů, kteří málokdy skutečně do hloubky znají a rozumí místní situaci, články tvoří přímo lidé, kteří v konkrétních zemích žijí a sami zažívají příhody, které popisují.

Beletra Almanako (Almanach krásné literatury) je literární časopis obsahující poezii, prózu, eseje, recenze, divadelní hry atd. v originále i překladech. V esperantu existuje také několik filmů a divadelních her.

Důležitá upozornění

Esperantská komunita hodně podporuje myšlenky jazykové různorodosti, jazykových práv atd. Všechny jazyky jsou cenné a je důležité, aby velké jazyky neutlačovaly místní a minoritní jazyky. Více si o tom můžete přečíst v různých jazycích na www.lingvaj-rajtoj.org.

Studium esperanta dobře připravuje na snadnější a rychlejší studium dalších jazyků nejen děti, ale i dospělé. Kromě toho lidé, kteří se učí esperanto, často najdou zalíbení v učení se dalším jazykům.

Esperanto není dokonalé. Není naprosto neutrální ani absolutně spravedlivé. Přesto je, podle našich zkušeností, v mezinárodní komunikaci neutrálnější a spravedlivější než národní jazyky.

„Esperanto není národní jazyk, nemá stejný cíl ani funkci. Jeho měřítkem užitečnosti tedy nebude, jak je schopné dělat to, co dělají národní jazyky, ale jak plní svou funkci: být prostředníkem mezi národy.“

Z knihy *La Bona Lingvo* (Dobrý jazyk) od Claude Pirona

Stručné představení jazyka esperanto

Na tomto místě vám krátce představíme jazyk esperanto. Protože popis celého jazyka by vyžadoval příliš mnoho prostoru, omezíme prezentaci na písmena, slova a tvorbu slov. (Pro seznámení s celou gramatikou, kurzy, cvičeními a slovníky doporučujeme mnohojazyčné stránky www.lernu.net.)

Písmena a výslovnost

Esperanto má 28 písmen, z toho 5 samohlásek:
a b c ĉ d e f g ĝ h ĥ i j k l m n o p r s ŝ t u ŭ v z

Velkou výhodou je, že každé písmeno se vyslovuje víceméně stejně ve všech slovech a že slova se píšou tak, jak se čtou. Pokud tedy víte, jak slovo vyslovit, víte současně, jak ho napsat. Přízvuk je vždy na předposlední slabice, např.: *hundo*, *internacia*, *floro*.

Slova

Kořeny slov v esperantu pocházejí z různých jazyků, kolem 75 % z románských jazyků, asi 20 % z germánských a zhruba 5 % z jiných jazyků. Zamenhof se snažil vybrat kořeny slov, které už jsou známé ve velkých evropských jazycích. Zde je několik příkladů:

- ◆ z latiny: *sed* (ale), *tamen* (přece), *okulo* (oko), *akvo* (voda)
- ◆ z francouzštiny: *dimanĉo* (neděle), *fermi* (zavřít), *ĉevalo* (kůň), *butiko* (prodejna)
- ◆ z italštiny: *ĉielo* (nebe), *fari* (dělat), *voĉo* (hlas)
- ◆ z dalších románských jazyků: *facila* (snadný), *fero* (železo), *tra* (skrz), *verda* (zelený)
- ◆ z němčiny: *baldaŭ* (brzy), *bedaŭri* (litovat), *jaro* (rok), *nur* (pouze)
- ◆ z angličtiny: *birdo* (pták), *suno* (slunce), *ŝarko* (žralok), *teamo* (tým)
- ◆ z češtiny: *ne* (ne, nikoli), *roboto* (robot), *knedliko* (knedlík), *ĉerpi* (čerpat)

V esperantu mnoho slov neexistuje jako kořeny, ale jako složená slova. Například neexistuje kořen pro slovo „nůž“, ale používá se kořen *tranĉ-* (řezat) s příponou *-il-*, která označuje nástroj, a koncovkou *-o*, která tvoří podstatné jméno, a tím spojením vzniká *tranĉilo*. Další příklady s příponou *-il-* jsou: *tondilo* (nůžky), *ŝraŭbilo* (šroubovák), *skribilo* (pero), *retumilo* (internetový prohlížeč), *ludilo* (hračka).

Koncovky

Zajímavou věcí v esperantu je, že existují určité koncovky použitelné u každého slovního kořene.

Například pokud vezmeme kořen *somer-* (let-) a přidáme k němu koncovku *o* (která určuje podstatné jméno), dostaneme *somero* (léto), ale pokud přidáme *a*, které určuje přídavné jméno, vznikne slovo *somera* (letní), a přidáním *e*, které je pro příslovce, dostaneme slovo *somere* (letně, v létě). Koncovka *j* se používá pro množné číslo: *someroj* (léta).

En Italio estas varmaj someroj. – (V Itálii jsou teplá léta.)
Somere mi ŝatas bicikli. – (V létě rád jezdím na kole.)
Kia bela somera robo. – (Jaké krásné letní šaty.)

-o pro podstatná jména: Podstatná jména jsou názvy věcí nebo jevů. Podstatné jméno odpovídá na otázku „Co (kdo) to je?“. Např.: *homo* (člověk), *ideo* (myšlenka), *nomo* (jméno), *domo* (dům).

-a pro přídavná jména: Přídavné jméno popisuje podstatné jméno. Přídavné jméno odpovídá na otázku „Jaký, jaká, jaké je?“. Např.: *bela* (krásný), *bona* (dobrý), *longa* (dlouhý), *varma* (teplý), *interesa* (zajímavý).

-e pro příslovce: Píslovce popisují sloveso, přídavné jméno, jiné příslovce nebo celou větu. Např.: *bele* (krásně), *longe* (dlouho), *bone* (dobře), *interese* (zajímavě). (Existuje i několik příslovcí, která nekončí *-e*, tzv. primitivní příslovce.)

-j pro množné číslo: Množné číslo znamená, že se jedná o více než jednu věc. Např.: *homoj* (lidé), *ideoj* (myšlenky), *grandaj domoj* (velké domy), *varmaj someroj* (teplá léta).

-n pro předmět: Předmět je to, čeho se přímo týká děj ve větě. Například ve větě *Ŝi amas lin.* (Ona ho miluje.) „*lin*“ je předmět.

-i, -is, -as, -os, -us, -u pro slovesa: Koncovky, které se vztahují ke slovesům, jsou:

- ◆ **-i** pro infinitiv
 - ➡ např.: *vidi* (vidět), *kanti* (zpívat), *ridi* (smát se)
- ◆ **-is** pro minulý čas
 - ➡ např.: *vidis* (viděl), *kantis* (zpíval), *ridis* (smál se)
- ◆ **-as** pro přítomný čas
 - ➡ např.: *vidas* (vidí), *kantas* (zpívá), *ridas* (směje se)
- ◆ **-os** pro budoucí čas
 - ➡ např.: *vidos* (uvidí), *kantos* (bude zpívat), *ridos* (bude se smát)
- ◆ **-us** pro podmínovací způsob
 - ➡ např.: *vidus* (viděl by), *kantus* (zpíval by), *ridus* (smál by se)
- ◆ **-u** pro rozkazovací způsob
 - ➡ např.: *vidu* (podívej), *kantu* (zpívej), *ridu* (směj se)

Tyto koncovky platí pro všechna slovesa, a tak v esperantu žádná nepravidelná slovesa neexistují. To je příjemné zjištění, že?

Tvoření slov

Z jednoho slovního kořene lze v esperantu vytvořit více slov kombinací s různými předponami, příponami a koncovkami. To znamená, že se nemusíte učit stejné množství slov jako v jiných jazycích, protože je snadno utvoříte pomocí předpon a přípon.

Jednou z možností je použití různých koncovek:

interes' =>
intereso – (zájem)
interesoj – (zájmy)
interesa – (zajímavý)
interese – (zajímavě)
interesi – (zajímat)

Různými předponami a příponami lze vytvořit více slov ze stejného slovního kořene. V esperantu existuje 10 předpon a 32 přípon. Uvedeme několik příkladů:

- ◆ **mal-** dává slovu opačný význam: *bona* – *malbona* (dobrý – špatný), *juna* – *maljuna* (mladý – starý), *fermi* – *malfermi* (zavřít – otevřít)
- ◆ **-ej-** znamená místo: *lerni* – *lernejo* (učit se – škola), *loĝi* – *loĝejo* (bydlet – byt), *vendi* – *vendejo* (prodávat – prodejna)
- ◆ **-in-** označuje ženský rod: *knabo* – *knabino* (chlapec – dívka), *frato* – *fratino* (bratr – sestra), *viro* – *virino* (muž – žena)
- ◆ **-ul-** znamená osobu: *juna* – *junulo* (mladý – mladík), *grava* – *gravulo* (důležitý – důležitá osoba), *stulta* – *stultulo* (hloupý – hlupák)

„Systém předpon a přípon v esperantu je jeden z největších vynálezů Zamenhova.“
John Wells, profesor fonetiky

Ve své knize *Lingvistikaj aspektoj de Esperanto* (Lingvistické aspekty esperanta) profesor Wells popisuje porovnání mezi studiem angličtiny a esperanta, které nutí k zamyšlení. Ve srovnání

předpokládá, že dva žáci, kteří již znají základy angličtiny, respektive esperanta, se mají naučit slovo „manĝi“ a slova související. Díky předponám a příponám v esperantu (které žák už zná) je úkol naučit se nová slova v tomto jazyce poměrně snadný, ale pro žáka angličtiny je to poněkud těžší... Podívejte se:

V esperantu	V angličtině	V češtině
<i>manĝi</i>	<i>to eat</i>	<i>jíst</i>
<i>manĝas</i>	<i>eats</i>	<i>jí</i>
<i>manĝis</i>	<i>ate</i>	<i>jedl</i>
<i>manĝos</i>	<i>will eat</i>	<i>bude jíst</i>
<i>manĝo</i>	<i>a meal</i>	<i>jídlo</i>
<i>manĝajo</i>	<i>food</i>	<i>potrava</i>
<i>manĝado</i>	<i>eating</i>	<i>jedení</i>
<i>manĝejo</i>	<i>dining hall/room</i>	<i>jídelna</i>
<i>manĝujo</i>	<i>container for food</i>	<i>jídelní miska</i>
<i>manĝiloj</i>	<i>silverware</i>	<i>přístroje</i>
<i>manĝebla</i>	<i>edible</i>	<i>jedlý</i>
<i>manĝinda</i>	<i>worth eating</i>	<i>stojící za snědení</i>
<i>manĝeti</i>	<i>to snack</i>	<i>trochu jíst, uzobávat</i>
<i>manĝegi</i>	<i>to feast</i>	<i>žrát</i>
<i>manĝaĉi</i>	<i>to eat badly</i>	<i>neslušně jíst</i>
<i>manĝema</i>	<i>interested in eating</i>	<i>mající rád jídlo</i>
<i>manĝanto</i>	<i>eater, diner</i>	<i>jedící (osoba, tvor); ten, který jí</i>

Žák esperanta víceméně hned pozná slova z výše uvedeného příkladu, protože jsou spojením kořene *manĝ-*, koncovek a různých předpon a přípon, které již zná. Ale žák angličtiny se pěkně zapotí, než si zapamatuje všechna slovíčka, naučí se je vyslovovat a psát. Podobný příklad bychom mohli uvést téměř se všemi základními slovy potřebnými pro vzájemné porozumění v mezinárodní komunikaci. Snad si teď umíte lépe představit, proč je mnohokrát snadnější učit se jako cizí jazyk esperanto než např. angličtinu...

Několik vět v esperantu

Saluton! – (Ahoj! Nazdar!)
Bonan tagon! – (Dobrý den!)
Kiel vi nomiĝas? – (Jak se jmenuješ?)
Mia nomo estas ... – (Mé jméno je ..., Jmenuji se ...)
Kiel vi fartas? – (Jak se máš?)
Mi fartas bone. – (Mám se dobře.)
Kie vi loĝas? – (Kde bydlíš?)
Mi loĝas en ... – (Bydlím v ...)
Mi ĝojas renkonti vin. – (Jsem rád, že tě potkávám.)
Ankaŭ mi! – (Já také!)
Bonege! – (Výborně!)

Kdybyste si chtěli poslechnout mluvené esperanto, doporučujeme vám stránky *Radio Verda* – www.radioverda.com nebo vysílání *Pola Radio* v esperantu: www.polskieradio.pl/eo/.

Bohatě ilustrovaná učebnice „Esperanto přímou metodou“ od Stana Marčeka byla vydána v mnoha jazycích. Informace na www.ikso.net/stano.marcek. Česká verze: www.kava-pech.cz/book-epimo-czech.html

Osobní příběhy o esperantu

Následuje několik osobních příběhů lidí, kteří hodně používají esperanto.

CÍTÍM SE SOUČÁSTÍ CELOSVĚTOVÉHO SPOLEČENSTVÍ

Jméno: Erin Piatieski

Země: USA

Profese:
strojní inženýrka

V esperantském hnutí mimo jiné:

◆ Členka týmu lernu.net

Esperanto jsem se začala učit na gymnáziu, protože jsem slyšela, že je to lehký jazyk, a předpokládala jsem, že je mou jedinou šancí naučit se plynně mluvit cizím jazykem. Věděla jsem, že moji přátelé nebo členové rodiny, kteří v kurzech studovali různé jazyky, jimi skoro nikdy nemluvili ani na základní úrovni. Tak jsem začala s esperantem, doufajíc, že by mohlo být mým úvodem do světa cizích jazyků. Tehdy jsem si nepředstavovala, co díky němu budu moci později dělat; jenom jsem se chtěla naučit cizí jazyk, abych mohla říci, že mluvím více než jedním jazykem.

Přes tento jednoduchý plán se esperanto stalo důležitou součástí mého života. Teď mám přítele z Itálie, s nímž mluvím pouze esperantem. V tomto smyslu se esperanto pro mě stalo běžnou záležitostí; používám ho nejen při mluvení s lidmi z jiných zemí, ale také při povídání o počasí, v debatách o současné politice, i při dotazu, jestli je v ledničce dost vajec na palačinky k večeři. Ale esperanto mi nedalo jenom partnerský vztah, změnilo i způsob, jakým vidím svět. Mnozí říkají, že se můžeme domluvit s lidmi ze všech zemí světa anglicky, a to je pravda. Ale málokdo ví, že to platí i o esperantu. Zjistila jsem, že jsou velké rozdíly mezi používáním angličtiny a esperanta v mezinárodní komunikaci. Cítím, že užívání esperanta staví mluvčí na stejnou úroveň nejen z jazykového, ale i ze společenského hlediska.

Cítím, že díky esperantu mám „neznámé přátele“ téměř všude ve světě. Když cestuji, ať už kvůli práci nebo na dovolenou, skoro vždy mohu najít místního esperantistu, se kterým se mohu setkat. To znamená, že tam, kde jsem nikdy předtím nebyla, se už po jednom večeru necítím cizincem v nové zemi. Snadno mohu mluvit s ostatními společným jazykem, nemusím se starat, jestli přečtu jídelní lístek v restauraci nebo jestli porozumím místním zvykům, protože místní esperantisté mi v tom pomohou. Tak se cítím být součástí celosvětového společenství; ne jako Američanka, ale jako esperantistka.

UŽ SEDM LET JE ESPERANTO MÝM HLAVNÍM ZAMĚSTNÁNÍM

Jméno: Katalin Kováts

Země: Nizozemsko/Maďarsko

Profese: Učitelka a redaktorka internetových stránek

V esperantském hnutí mimo jiné:

◆ Iniciátorka a redaktorka stránek www.edukado.net

◆ Velmi oblíbená učitelka a pedagožka

Když jsem čekala své první dítě a dlouhé měsíce jsem proležela v nemocnici, v posledních týdnech jsem si náhle vzpomněla na esperanto, o němž jsem už mnohokrát v životě slyšela. Poprosila jsem manžela, aby mi sehnal učebnici a slovník. „30 nap alatt eszperantoul“ (Esperantem za 30 dní) byl název knihy, kterou jsem pilně studovala, než se můj první syn narodil. Bylo velkým potěšením v mé tehdejší „nemohoucnosti“ osvojit si jazyk na komunikační úrovni během několika týdnů!

Učila jsem se dál i po porodu a brzy jsem začala vyučovat esperanto ve škole, kde jsem učila matematiku a ruštinu. Potom jsem hledala kontakty s esperantisty. To v Maďarsku nebyl těžký úkol, vždyť zde bylo a je také nyní hodně diplomovaných učitelů esperanta. I já se jím stala a „zelený jazyk“ (tj. esperanto) se začal proplétat naším životem. Mým i celé rodiny. Díky němu jsme získali možnost cestovat, byla jsem na stáži v esperantském centru ve Švýcarsku a vyučovala jsem ve Francii, potom jsem postupně vedla kursy v desítkách zemí Evropy. Několikrát jsem měla možnost vyučovat také v USA, Austrálii a Africe. Mé děti – na rozdíl od svých spolužáků – mají kamarády z mnoha zemí, což jim významně rozšířilo jejich představu o světě a otevřenost k různým kulturám a jazykům.

NA ESPERANTU MĚ ZAJÍMÁ HLAVNĚ JEHO KULTURNÍ STRÁNKA

Jméno: Rogener Pavinski

Země: Brazílie

Profese: filmař a hudebník

V esperantském hnutí mimo jiné:

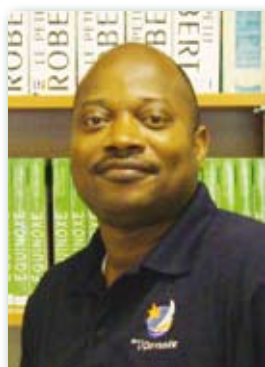
- ◆ Hudebník v rockové skupině Supernova
- ◆ Hlavní tvůrce filmu „Esperanto je...“
- ◆ Člen vedení TEJO

V roce 2005 jsem se zúčastnil soutěže TEJO (Světová esperantská mládežnická organizace) a dostal příspěvek na cestu do Polska na IJK. Využil jsem této příležitosti a strávil celý měsíc na čtyřech esperantských akcích ve čtyřech různých zemích. Bylo to pro mě, poprvé cestujícího do zahraničí, nezapomenutelné dobrodružství.

Můj hlavní zájem je kulturní stránka esperanta. Vždy jsem chtěl skládat hudbu v esperantu, tak jsem s přáteli začal pracovat na písničkách. Výsledkem byl vznik rockové skupiny Supernova a CD stejného jména, které bylo vydáno v roce 2006 hudebním vydavatelstvím Vinilkosmo ve Francii. I profesně se zabývám esperantem. Jedním z nejdůležitějších projektů, kterých jsem se dosud zúčastnil, byla mezinárodní spolupráce na dokumentárním filmu „Esperanto je...“. Kromě střihu tohoto filmu jsem také dělal a dále dělám videoklipy pro Supernovu a různé krátké filmy.

ESPERANTO ZE MĚ UDĚLALO SVĚTOOBČANA

Jméno: Jean Codjo

Země: Kanada / Benin

Profese: Učitel

V esperantském hnutí mimo jiné:

- ◆ Člen africké komise
- ◆ Redaktor časopisu *Esperanto v Africe*

Esperanto jsem se úplně náhodou začal učit během politické krize v Beninu (1988). Tehdy jsem se chtěl učit španělštinu a omylem jsem za ni pokládal esperanto. Znejistěl jsem, když jsem si všiml, že jazyk je příliš lehký na to, aby to byla španělština. Až po této pochybnosti jsem zjistil, že se ve skutečnosti jedná o mezinárodní jazyk. Zpočátku jsem se několik týdnů učil esperanto jako samouk, potom jsem pokračoval korespondenčně s pomocí esperantisty z Nizozemska.

Pro mě se esperanto stalo dalším jazykem, kterým se mohu domluvit s novými přáteli z různých zemí, také se Španěly. Tak jsem se seznámil s lidmi ze všech částí zeměkoule, dokonce s lidmi, o jejichž rodném jazyku jsem předtím nevěděl vůbec nic. Kromě toho esperanto ovlivnilo můj osobní i profesní život, mé chování, můj způsob myšlení i můj vztah k jiným lidem bez ohledu na to, ke kterému národu nebo kultuře patří.

Později jsem se díky esperantu učil německy. Mojí úplně první korespondentkou byla Němka. I když jsme si psali esperantem, moje chuť poznat její jazyk narůstala. Také jsem věděl, že některé části gramatiky, obzvláště akuzativ, jsou podobné němčině. I tvorba slov se podobá. Nakonec jsem se rozhodl studovat němčinu a získat z ní vysokoškolský diplom. Dnes profesionálně vyučuji jazyky, mimo jiné i němčinu. Stal jsem se tolerantnějším a více otevřeným jiným kulturám. Díky esperantu se cítím skutečným světoobčanem.

DÍKY ESPERANTU JSEM V ZAHRANIČÍ ČASTO ZAŽILA DŮVĚRNÉ KONTAKTY

Jméno: Satoo Reiko

Země: Japonsko

Po konci druhé světové války se můj starší bratr začal učit písmena latinky. Během výuky nám maminka vyprávěla o esperantu, které se učila v mládí. Její slova zanechala v mém srdci na dlouhou dobu velký dojem.

Asi po 42 letech jsem četla článek o esperantu v nějakých novinách. Velmi mě zaujal, vždyť mi připomněl maminku, a podnítil mě zúčastnit se kurzu, který se tehdy konal ve společenském domě. Odhodlaně jsem vstoupila do učebny kurzu a začala se učit esperanto každou středu od května do října kromě srpna.

Hned po skončení kurzu jsem si začala psát s Bulharkou a užívala si to s velkým potěšením. Zanedlouho jsem nečekaně dostala dopis od ženy z Česka, která si chtěla dopisovat. V roce 1995, když jsem cestovala východní Evropou se svým manželem, jsem se s ní a jejím mužem setkala v Praze. Bylo to velmi dojemné, nepopsatelné slovy. Často jsem v zahraničí díky esperantu a esperantistům zažívala příjemné cestování a vzájemnou důvěru.

UČENÍ ESPERANTA MĚ DOVEDLO DO NOVÉ ČÁSTI SVĚTA

Jméno: Russ Williams

Země: Polsko/USA

Profese: Překladatel a učitel

V esperantském hnutí mimo jiné:

- ◆ Aktivní člen v lernu.net a v dalších projektech
- ◆ Různé překladatelské projekty

V dubnu 2003 jsem se s několika kolegy pro potěšení a z náhlého popudu rozhodl učit plánový jazyk. Po několika zajímavých dnech s jazykem Lojban dva z nás napadlo: „No, Lojban se zdá dost těžký a pravděpodobně jím mluví jen málo lidí. Mohli bychom se podívat na esperanto. Zdá se jednodušší a má více uživatelů.“ Trošku hledání na googlu to potvrdilo a přimělo mě přečíst si o zajímavé historii, kultuře a literatuře esperanta. Zjistil jsem, že esperanto si mne získalo nejen jako mluvnický elegantní zábava. Politické události v roce 2003 mě přiměly uvažovat o míru, toleranci, lepším porozumění, mezinárodních vztazích atd. Tušil jsem, že naučit se esperanto bude důležité rozhodnutí v mém životě, ale vůbec jsem si nepředstavoval, že kvůli němu budu bydlet v jiné části světa.

Abych uzavřel dlouhé povídání – v letech 2003 až 2005 jsem se zúčastnil různých esperantských setkání ve světě, seznámil se s půvabnou Polkou, přestěhoval se do Vratislavi v Polsku a teď s Annou bydlíme jako snoubenci a esperanto používáme každodenně jako hlavní jazyk naší domácnosti. Já se učím polsky, což je mnohem těžší než esperanto, ale má znalost esperanta jako druhého jazyka mi pomáhá další jazyky zvládnout a dává mi sebedůvěru při učení. Jsem šťastný, že jsme jednoho dne v roce 2003 s několika kolegy napůl z legrace probírali plánový jazyk!

ESPERANTO MI PŘINÁŠÍ MEZINÁRODNÍ PŘÁTELSTVÍ

Jméno: Li Jianhua

Země: Čína

Profese: Novinář

V esperantském hnutí mimo jiné:

- ◆ Pracuje pro časopis „El Popola Ĉinio“

Esperanto jsem se začal učit na Čínské univerzitě komunikace na podzim 2003. O rok později jsem pracoval jako dobrovolník a průvodce během 89. Světového kongresu esperanta v Pekingu. Po dosažení diplomu na univerzitě jsem v červnu 2005 začal pracovat v redakci časopisu „El Popola Ĉinio“. V práci jsem často hovořil s esperantisty z jiných zemí. Tato setkání mi přinášejí mezinárodní přátelství. Jedním z přátel je Povilas Jegorovas z Litvy, který mě pozval přednášet na Celosvětový kongres esperantistů-novinářů do Vilniusu, hlavního města Litvy. Velmi mě to potěšilo, protože to byla má první cesta do zahraničí a první přednáška na takovém kongresu. Díky podpoře redakce „El Popola Ĉinio“ jsem se mohl kongresu zúčastnit. To mi přineslo další dvě „premiéry“ v mém životě: poprvé jsem tam mluvil se zahraničními vysoce postavenými osobnostmi (předseda litevského parlamentu a starosta Vilniusu se účastnili banketu a já s nimi hovořil za pomoci pana Jegorovase) a poprvé jsem byl přítomen u tvorby televizního programu. Na tomto kongresu jsem získal mnoho přátel a zažil pocit pevného přátelství. Nikdy na to nezapomenu.

BYLA JSEM OKOUZLENA VNITŘNÍ LOGIKOU ESPERANTA

Jméno: Zsófia Kóródy

Země: Německo/Maďarsko

Profese: Diplomovaná učitelka esperanta

V esperantském hnutí mimo jiné:

- ◆ Členka vedení Mezinárodního svazu esperantských učitelů
- ◆ Vedoucí Sdružení německých učitelů esperanta

Studovala jsem lingvistiku na univerzitě v Budapešti a esperanto jsem se začala učit jenom proto, abych poznala, co obsahuje a jak funguje nějaký vytvořený tzv. plánový jazyk. Byla jsem nadšena strukturou, vnitřní logikou esperanta. Ale jednoduché analyzování jazyka mě neuspokojilo a hledala jsem esperantisty a možnosti využití tohoto jazyka. Otevřel se mi nový svět: poznala jsem spoustu lidí, přátel na celém světě a jejich prostřednictvím se seznámila s cizími zeměmi, městy, kulturami a zvyky. Později jsem se rozhodla stát se učitelkou esperanta a věnovat svůj život tomu, aby prostřednictvím mé práce co možná nejvíce lidí poznalo tento úžasný nástroj mezilidské komunikace.

Vyučuji různé jazyky a také esperanto už přes 30 let, ať už ve školách nebo v rozličných kurzech. Je velmi zajímavé porovnávat výsledky mých žáků a vidět, jak rychleji začínají užívat esperanto a jak už po krátké době mohou debatovat v tomto jazyce a snadno nacházejí přátele z různých zemí.

Od roku 2003 žiji a pracuji v německém městě Herzberg am Harz, kde i má práce učitelky přispěla k tomu, že se

esperanto stalo volitelným předmětem ve školách a že se stalo komunikačním jazykem pro kontakty s partnerskými městy. Kvůli přítomnosti a užití esperanta v mnoha oblastech ve městě městská rada v roce 2006 přidala dodatek ke jménu: „Herzberg am Harz – esperantské město“.

ESPERANTO JE SOUČÁSTÍ MÉHO BĚŽNÉHO ŽIVOTA

Jméno: Renato Corsetti

Země: Itálie

Profese: Profesor psycholingvistiky, v důchodu

V esperantském hnutí mimo jiné:

◆ Bývalý předseda TEJO a UEA

◆ Člen Akademie esperanta

Esperanto jsem se naučil kvůli zájmu o jazyky, když jsem byl poměrně mladý, kolem dvaceti let. Tehdy jsem se učil svahilsky nebo urdsky jenom kvůli radosti z učení se jiným jazykům. Esperanto jsem se naučil sám z učebnice, kterou jsem někde našel. Ostatní jazyky jsem se učil jenom trochu, hlavně abych pochopil, jak fungují. Ale esperantistou jsem zůstal nikoliv kvůli jazyku a jeho úžasným jazykovým vlastnostem. Esperantistou jsem zůstal pro politický význam esperanta. Všichni lidé a národy jsou si rovny, všechny kultury mají v sobě něco cenného. A jestliže hledáte skutečně mezinárodní jazyk, je to esperanto.

Později se přidaly k mému esperantskému životu další prvky, protože jsem se oženil s anglickou esperantistkou a doma mluvíme esperantem. Máme dva syny, už dospělé, kteří kromě italštiny a angličtiny navíc ovládají esperanto. Tak je esperanto součástí mého běžného života, když chodíme nakupovat do místního supermarketu nebo když vaříme či se bavíme. Už chci jenom dodat, proč mluvíme se ženou stále esperantem, přestože se během třiceti let naučila dobře italsky a i já jsem během té doby trvale užíval angličtinu pro zvláštní účely. Mezi sebou mluvíme esperantem prostě proto, že je to pro nás nejpřirozenější a nejlepší.

ESPERANTO HODNĚ POSÍLILO MŮJ ZÁJEM O JINÉ ZEMĚ A KULTURY

Jméno: Marcos Cramer

Země: Německo

Profese: Doktorand v oboru logiky

V esperantském hnutí mimo jiné:

◆ Redaktor časopisu o mládežnickém esperantském hnutí

◆ Přispívá do esperantské Wikipedie

Jako šestnáctiletý jsem se začal učit esperanto kvůli zájmu o gramatiku snadného plánového jazyka. Hned od počátku výuky mě zaujaly také myšlenky esperanta, přesněji jeho mezinárodnost a rovnoprávnost, které byly důležitými faktory pro další studium. Zpočátku jsem se učil z učebnice, později jsem esperanto používal na internetu a už po devíti měsících jsem se poprvé zúčastnil celotýdenního mezinárodního mládežnického setkání, kde jsem si jazyk mohl vyzkoušet v mluvené formě.

Teď využívám esperanto téměř každý den na internetu, kde jsem v kontaktu s lidmi z různých světadílů. Navíc se často účastním mezinárodních mládežnických akcí, na nichž se mluví esperantem. Několikrát jsem použil hostitelskou službu Pasporta Servo, cestoval jsem levně a s větší možností opravdového kontaktu s místními lidmi. Esperanto hodně posílilo můj zájem o jiné země a kultury a také o jiné jazyky. Díky němu jsem poznal svou z poloviny ruskou manželku a mnoho dobrých přátel z různých zemí.

ESPERANTO MI OTEVŘELO NOVÝ POHLED NA SVĚT

Jméno: Trinh Hong Hanh

Země: Vietnam

Profese: Obchodní úřednice

V esperantském hnutí mimo jiné:

◆ Členka vedení Vietnamské esperantské mládežnické organizace

Jednoho dne jsem se v domě mé blízké přítelkyně setkala s její sousedkou, od které jsem se poprvé dozvěděla o esperantu. Hned se mi v hlavě rodily otázky: „Jaký je to jazyk?“, „Čí je to jazyk?“, „Podobá se angličtině?“, „Skutečně se dá snadno naučit?“ atd. Abych si sama našla odpovědi na tyto otázky, rozhodla jsem se naučit se esperanto v kurzu pro začátečníky v Hanoji. Kurz vedl a vyučoval v něm zkušený pedagog. Kromě výuky jazyka nás seznámil i s vnitřní myšlenkou esperanta a předal nám bohaté praktické zkušenosti v pořádání akcí tohoto hnutí. Sám nás vedl a pobízel, abychom pomohli na 2. asijském esperantském kongresu v srpnu 1999 v Hanoji.

Jaké překvapení! Pouhých 6 měsíců, třikrát týdně, jsme se učili a dělali vše nezbytné a možné, aby byl 2. asijský esperantský kongres úspěšný. A byl opravdu překrásný! Všichni tehdejší začátečníci z kursu utvořili jádro našeho mládežnického hnutí. Mnozí nejen přispívali, ale také na sebe vzali hlavní odpovědnost za nově založené esperantské organizace. Esperanto mi otevřelo a přineslo nový pohled a poznání. Má láska k esperantu a jeho hnutí stále roste. Jsem šťastná ze svého pokroku, více však z pokroku našeho mladého esperantského hnutí ve Vietnamu.

ESPERANTO NAJDETE I VE VESNICÍCH BEZ ELEKTRINY

Jméno: Vladka Chváralová

Země: Česká republika
(od roku 2004 pracuje v Belgii)

Profese: Překladatelka

V esperantském hnutí mimo jiné:

◆ Bývalá tajemnice TEJO

Esperanto jsem se začala učit jako třináctiletá dívka z učebnice, kterou jsem našla u své babičky. Tehdy bylo Československo dost uzavřená země, z níž nebylo lehké vycestovat, a já jsem si chtěla alespoň dopisovat s cizinci, pochopitelně raději z exotických zemí. Po korespondenčním kursu jsem zjistila, že kolem jazyka existuje organizované hnutí, a brzy jsem se stala členkou České esperantské mládeže. Tak začala má mnohaletá „cesta zemí Esperanto“, během níž jsem potkala zástupce různých kultur, ideologií a názorů – jaká dobrá škola života!

Díky konferenci ILEI, která se konala v roce 2008 v Beninu (Afrika), se přede mnou otevřel úplně nový svět, kterému se nyní snažím lépe porozumět a kde bych se ráda zapojila s novými projekty na pomoc alespoň některým, kteří to velmi potřebují. Je neuvěřitelné, kolik opravdu dobrých a nadšených esperantistů můžete najít ve vesnici bez elektřiny, například na jihu Toga v Klévé.

My, esperantisté, jsme poměrně dobře organizovaná síť lidí. Skrze ni můžeme změnit život (některých) jiných, mimo jiné i podporou vzdělávání a dobrého zdravotního stavu dětí v chudých zemích. To se od roku 2008 snažím dělat ve spolupráci s beninským sirotčincem ve městě Lokossa, kde žije také mnoho esperantistů. Není lepší odměna než úsměv dítěte, které mohlo být rychle vyléčeno nebo získalo školní vzdělání díky naší pomoci.

ESPERANTO HODNĚ USNADŇUJE MEZINÁRODNÍ VÝMĚNY

Jméno: Kong Kil-yeon

Země: Jižní Korea

Sesperantem jsem se setkal náhodou. V zimě jsem se díval na televizní program, v kterém nějaký starý člověk říkal, že se učí esperanto. Slova „esperanto“ a „mezinárodní jazyk“ mě zaujala. Přesto jsem je tehdy zapomněl. Až první den na univerzitě jsem znovu našel slovo esperanto na plakátu, který vyvěsili členové univerzitního esperantského klubu, aby přilákali nové studenty. Tak jsem se zúčastnil jejich kurzu.

Když jsem porozuměl gramatice, začal jsem si psát s esperantisty ze zahraničí. Abych si zlepšil znalosti,

poprosil jsem japonskou esperantistku, aby mi opravovala chyby v mých dopisech. Pomohla mi zlepšit nejen jazyk, ale také pochopit smysl esperantského hnutí. Dosud jsem se mohl prostřednictvím esperanta spřátelit se stovkami esperantistů po celém světě. Stále si s nimi dopisuji i povídám, začínám chápat cíl esperanta. Mezinárodní kontakty a výměny jsou skutečně zajímavé a esperanto je hodně usnadňuje.

PRO MĚ JE ESPERANTO VELKOU INSPIRACÍ

Jméno: Hokan Lundberg

Země: Švédsko

Profese: Učitel na gymnáziu

V esperantském hnutí mimo jiné:

◆ Jeden ze zakladatelů E@I a lernu.net

◆ Koordinátor této brožury

Ve škole jsem měl problém naučit se cizí jazyky. S angličtinou a němčinou jsem bojoval mnoho let, ale bohužel jsem nikdy nedosáhl dobrého výsledku. Když mi bylo 20 let, pod vlivem četby dánského spisovatele Martinuse jsem dostal chuť naučit se esperanto. I s esperantem jsem musel zápasit několik let, ale rozdíl byl v tom, že jsem cítil možnost zvládnout tento jazyk a postupně jsem dosáhl vysoké úrovně znalosti. Dá se tedy říci, že jsem důkaz toho, že i člověk bez talentu na cizí jazyky se může dobře naučit esperanto. Tyto zkušenosti mě přiměly pracovat různými způsoby pro tento jazyk.

Několik let jsem se plně věnoval esperantským projektům, ale teď to dělám pouze ve volném čase. I moje manželka Sonja má moc ráda esperanto. Setkali jsme se na semináři organizovaném TEJO u Černého moře v Bulharsku a od té doby mezi sebou používáme esperanto. Sonja je ze Srbska a já ze Švédska, takže esperanto funguje mezi námi jako jazykový most. Ona mluví s našimi dětmi srbsky a já esperantem. Ve školce a okolí děti používají švédštinu. Funguje to velmi dobře. Je úžasné pozorovat, jak dítě umí rychle změnit jazyk v závislosti na tom, s kým mluví.

Rozhodli jsme se, že budu esperantem mluvit s našimi dětmi hlavně ze dvou důvodů: 1) Snažíme se vyhnout tomu, aby se švédština pro děti stala příliš dominantní ve srovnání se srbštinou, tak aby nejen rozuměly srbsky, ale také jazyk používaly aktivně, když navštěvujeme prarodiče a přátele v Srbsku. 2) Protože já i má žena chceme dále spolu mluvit esperantem a mít ho jako jeden z našich rodinných jazyků. A ještě jeden důvod je – moc rád užívám esperanto, obzvláště s mými láskami.

Jak jste si mohli všimnout ve výše uvedených příbězích, mnozí lidé našli své životní partnery díky esperantu. Není to dobrý důkaz toho, že v esperantu je možné vyjádřit i city a lásku?

Zamenhof, iniciátor esperanta

Jako dítě měl Zamenhof mnoho snů, jak sjednotit a usmířit lidstvo. Zavedení mezinárodního jazyka bylo jedním z nich a tento sen nikdy neopustil. V této části se dozvíte, odkud se vzal nápad na nový mezinárodní jazyk a jak jej Zamenhof uskutečnil.

Chlapec s velkým snem

V roce 1859 se narodil židovský chlapec, který dostal jméno Ludwik Lejzer Zamenhof. Vyrůstal v malém městě Białystoku. Žili tam Poláci, Rusové, Židé, Němci i několik Litevců, z nichž všichni hovořili svými vlastními jazyky. Zamenhof si brzy všiml, že ne vždy tyto skupiny lidí spolu dobře vycházejí a že za nedorozumění a hádky mezi nimi často může to, že jim chybí společný jazyk. Tyto zkušenosti mladého Ludvíka silně ovlivnily, a už jako dítě začal snít o společném jazyku (navíc ke všem etnickým jazykům) pro různé národnostní skupiny. Se společným jazykem by se místa jako Białystok stala klidnějšími a lidé by měli šanci přímo se domluvit, přímo se pokusit řešit případné neshody dříve, než by došlo k opravdové hádce.

„Kdybych nebyl Žid z ghetta, myšlenka na sjednocení lidstva by mě buď vůbec nenapadla, nebo bych se jí nikdy nedržel tak neústupně během celého mého života.“

Zamenhof napsal v dopise v roce 1905

Klasickým jazykem?

Zamenhof byl přesvědčen, že by nebylo dobré, kdyby společný jazyk pro různá etnika patřil jednomu z nich. To by mohlo vzbudit žárlivost u jiných etnik a dát velkou výhodu lidem, pro které to bude jazyk mateřský. Na gymnáziu se Zamenhof začal učit latinu a řečtinu a přemýšlel o možnosti využít jeden z těchto klasických jazyků jako společný mezinárodní jazyk. Avšak po krátkém studiu došel k závěru, že nejsou snadné ani pro něho, který už mluví více jazyky: rusky, polsky, hebrejsky, jidiš, německy a francouzsky. Jak by to tedy bylo obtížné pro lidi, které ani moc nezajímá učení se jazykům, ani s tím nemají zkušenosti? Ne, společný mezinárodní jazyk musí být naučitelný snáze než klasické jazyky, ale přesto stejně neutrální jako ony. Který jazyk však má takové vlastnosti?

„Jazyk umělý“

Neutrální a současně lehce naučitelný jazyk. Je to vůbec možné? Naučit se jazyk nikdy není úplně jednoduché a existuje na světě vůbec něco úplně neutrálního? Pravděpodobně ne, ale to neznamená, že jazyk nemůže být snadnější a neutrálnější

než etnické jazyky. Zamenhof o tom hodně přemýšlel a došel k závěru, že „umělý jazyk“ by byl nejlepším řešením. Tím výrazem „umělý“ měl na mysli jazyk, jehož základ by vytvořil jeden člověk či více lidí. Už jako student gymnázia začal Zamenhof experimentovat s tím, jak vytvořit nový jazyk, ale často pochyboval, zda je to možné zvládnout s dobrým výsledkem. Navzdory všem pochybám se však stále vracel ke svému snu o společném mezinárodním jazyce a dále experimentoval se svým „umělým jazykem“, což časem začalo přinášet výsledky...

Jednoduchá mluvnice, ale co udělat se všemi slovy?

Když Zamenhof dokončoval gymnázium a učil se angličtinu, inspiroval se její mluvnicí, poměrně jednoduchou v porovnání s mluvnicemi latiny a řečtiny. Pociťoval, že by bylo možné mít jazyk s lehkou a jasnou gramatikou. Začal zjednodušovat mluvnici jazyka, který tvořil, a po pečlivé práci byl s výsledkem dostatečně spokojený. Slovník se však stával stále větším a větším! Jak to vyřešit? Jazyk musí mít slova víceméně pro všechno. Nápad na možné řešení mu vnučily dvě ruské vývěsní cedule. Slova na nápisích byla „Švejcarskaja“ (Vrátnice) a „Konditorskaja“ (Cukrárna). Obě slova měla příponu „skaja“ a Zamenhof si uvědomil, jak velký význam mohou přípony mít. „Problém je vyřešen!“ pomyslel si, když uviděl tyto dva ruské nápisy. Potom začal podrobně porovnávat slovíčka a hledat vztahy mezi nimi, aby rozhodl, které předpony a přípony by měl použít ve svém jazyce. Tato práce se ukázala jako velice důležitá, protože tak Zamenhof dokázal výrazně snížit množství slovních základů, které je třeba se učit.

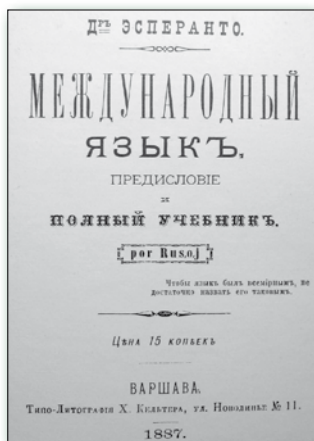
První pokus

Zpočátku Zamenhova napadlo užít jako slova krátké kombinace písmen, např. *a, ab, ac, ad, ... ba, ca, da, ... e, eb, ec, ... be, ce, ... aba, aca ...*. Ale tuto myšlenku hned zavrhl, protože se ukázalo nemožné zapamatovat si taková vymyšlená slovíčka. Tehdy došel k závěru, že základem slovní zásoby budou kořeny slov pocházející z románských a germánských jazyků. Tak by se nový jazyk přirozeně stal podobným evropským jazykům. Na konci studia gymnázia mohl Zamenhof předvést svým spolužákům základ jazyka, který nazval „*lingwe uniwersala*“. Některé z jeho přátel to inspirovalo a začali se jazyk učit. V prosinci 1878 se setkali na oslavu dokončení prvního jazykového základu. Dokonce v tomto jazyku zpívali hymnu.

Zkoušení a zlepšování

Zamenhof nechtěl hned představit svůj jazyk ve větším měřítku, částečně protože byl na to příliš mladý, ale hlavně proto, že nejdříve chtěl jazyk pečlivě vyzkoušet a dotáhnout mnohá zlepšení. Někteří spolužáci z gymnázia, kteří se „*lingwe uniwersala*“ učili, se o něm snažili hovořit s dospělými, ale rychle přestali, když se setkali převážně s posměchem. Zamenhof se rozhodl tajně dále pracovat na svém jazykovém projektu právě proto, aby předešel výsměchu a jiným problémům (tehdy byli židé z různých důvodů pronásledováni). Během praktického používání jazyka, například při překládání významných děl, si všiml, že mnoho věcí, které se předtím z teoretického hlediska zdály dobře fungující, stojí za přepracování, a stále jazyk vylepšoval. Postupně dospěl k názoru, že je třeba se vyhnout doslovným překladům a místo toho přímo myslet v novém jazyku. Když to Zamenhof udělal, pocítil, že jeho jazyk začíná mít vlastní duši a více a více ožívá. Tímto způsobem se zrodil základ nynějšího esperanta.

Mezinárodní jazyk

V době své lékařské praxe ve Varšavě Zamenhof začal hledat vydavatele, aby představil základ nového jazyka v knižní podobě. Připravil rukopis s titulem „*Lingvo Internacia*“ (Mezinárodní jazyk), ale místo svého skutečného jména užil pro knihu pseudonym „*Doktoro Esperanto*“. Slovo „*esperanto*“ znamená člověka, který doufá, a tak

už sám pseudonym dobře popisoval očního lékaře z Białystoku: Doktor, který doufá v lepší svět, sjednocení a klidné soužití mezi národy. Nemohl však knihu vydat hned, byl problém najít tiskárnu, která ji bude ochotna vytisknout, a také chyběly peníze.

Pro Zamenhova bylo z mnoha hledisek štěstím, že se právě zasnoubil s Klárou Silbernikovou, která podporovala jeho myšlenku „neutrálního jazyka“. V létě 1887 dostali finanční podporu od Klářina otce a velkou část z těchto peněz použili na vydání tzv. Unua Libro (První knihy). Knížička, která se poprvé objevila v ruštině a potom v dalších jazycích, obsahovala mimo jiné předmluvu s několika básněmi v esperantu, popis gramatiky a slovníček. Knížka se postupně rozšiřovala mezi milovníky jazyků a idealisty, zprvu v Evropě a později také v jiných světadílech.

Pro novomanžele Zamenhofovy následovaly hektické roky s dětmi, prací a nočním vyřizováním esperantské korespondence. Nebyli bohatí, ale přesto se jim podařilo zařídit si poměrně dobrý život a v roce 1905 měli dost

peněz na cestu do Francie, aby se zúčastnili prvního esperantského kongresu ve městě Boulogne-sur-Mer. Mezi asi sedmi sty účastníky z 20 zemí zde panovala krásná atmosféra. Při zahájení Zamenhof emotivně hovořil o své práci a víře ve sjednocení lidstva. Zde je část jeho proslovu:

„*Dobře si uvědomme plný význam dnešního dne, protože dnes se mezi pohostinnými zdmi Boulogne-sur-Mer sešli ne Francouzi s Angličany, ne Rusové s Poláky, ale lidé s lidmi.*“

Naivní idealista?

Zamenhof byl naivní v mnoha svých myšlenkách a snech. Například se pokoušel vytvořit neutrální náboženský rámeček, v němž by se všichni věřící i volnomyšlenkáři mohli setkat a usmířit, ale tento projekt se nikdy nerozšířil, ani mezi esperantisty. Je pravda, že esperanto se ve světě masově nerozšířilo, ale přesto má statisíce, možná i miliony uživatelů, kteří mají tento jazyk rádi a užívají ho v nejrůznějších souvislostech. Neexistuje žádný jiný jazykový projekt, který následně vyspěl ve skutečně živý jazyk, jímž se mluví ve všech částech světa, který se každodenně používá v mezinárodní komunikaci a v „mezinárodních rodinách“ (s rodiči rozdílných jazyků a z různých zemí). Z tohoto pohledu byl Zamenhof velmi úspěšný a my, kteří hovoříme esperantem, cítíme veliký respekt k němu a k jeho tvořivé práci. Díky ní získáváme spoustu inspirace, radosti a přátelských vztahů s lidmi z různých zemí.

Esperanto z psychologického hlediska

K jazykovým problémům světa se dá přistupovat různým způsobem, např. z hlediska politického, jazykového, finančně ekonomického atd. V této kapitole se jimi budeme zabývat z pohledu psychologa Claude Pirona, který mnoho let pracoval jako překladatel pro OSN.

Esperantisté si často stěžují, že svět nechápe jejich postoj, nezajímá se o něj, nebo že esperanto se nerozvíjí dost rychle. Rozšířený názor mezi esperantisty, že jazyk se rozvíjí pomalu, pramení z jedné z nejdůležitějších částí lidské psychiky – touhy. Přejí si, aby se esperanto rozvíjelo, a na toto přání reagují jako malé děti: nechťjí vidět rozsah překážek, které stojí jako hráz mezi jejich přáním a jeho splněním.

A tak mají pocit zklamání. Když cítí frustraci místo toho, aby čelili faktu, že od počátku jim chyběl realistický pohled (a tudíž že chyba je v nich), hledají vnějšího viníka: tím je okolní svět, který jim nevěnuje pozornost. Je to dětinské, ale když to říkám, nekritizují, pouze vyjadřují, jak normálně funguje lidská psychika: když se objeví silná touha, máme sklon reagovat dětinsky.

Claude Piron

oním jazykem a že nás to někam zařazuje ve vztahu k ostatnímu světu. Patříme ke skupině lidí definované jazykem, kterým hovoříme. Tedy, hluboko v naší psychice, můj jazyk jsem já. Široké užívání švýcarskoněmeckých nářečí je způsob jak říci: podívejte, kdo jsme, my nejsme Němci. Nebo si všimněte, jak reagují Vlámové nebo Katalánci: „Jestliže je pronásledován nebo kritizován můj jazyk, jsem pronásledován nebo kritizován já.“

Mnozí lidé mají odmítavý vztah k esperantu, protože ho vnímají jako jazyk bez konkrétního národa, tedy jazyk bez lidské identity. To znamená buď ne jazyk,

nebo jazyk, který je více neživý než živý, jazyk, který je ve vztahu ke skutečným jazykům tím, čím je robot ve vztahu ke skutečným lidem. A to vzbuzuje strach. Je to strach, že ten robot, o němž se říká, že má ambice k univerzálnosti, zašlape všechny ostatní jazyky, všechny národy, všechno jedinečné a živé, a zničí všechno kolem. Možná se vám to zdá neuvěřitelné. Ale je to pravda.

Psychologická metoda zvaná klinický rozhovor, během něhož se zkoumá, jaké myšlenky nebo představy se řadí jedna k druhé, když někoho požádáme, aby řekl, co mu prochází myslí po vyslovení určitého slova, v tomto případě „esperanto“, prokázala existenci tohoto nevědomého strachu u spousty osob.

Jazykové vztahy jsou velmi komplexní záležitost

Když jsem řekl, že svět nechápe esperantisty, dotkl jsem se také psychologického aspektu tohoto problému. Proč svět nerozumí esperantistům? Protože společnost v zásadě vůbec nerozumí jazykové situaci. Proč? Z mnoha důvodů. Například proto, že jazykové vztahy jsou velmi komplexní záležitost a není jednoduché pochopit něco souhrnného. Když je něco velmi komplexní, přirozený způsob jak k věci přistupovat je zjednodušit si ji. Proto má společnost všeobecně velmi zjednodušený obraz o jazykové situaci ve světě. Obraz pouze schematický.

Další psychologickou příčinou, proč společnost dobře nerozumí jazykové problematice, je strach. Možná vás to udivuje. A skutečně, když řeknete politikovi nebo lingvistovi nebo jen nějakému náhodnému chodci na ulici, že důvod, proč svět neřeší jazykové problémy, je strach, podívá se na vás jako na blázna. Za prvé proto, že pro osloveného jazykový problém prostě neexistuje. „To řeší angličtina nebo překladatelé.“ Za druhé, jestliže by nějaký problém existoval, je jasné, že vůbec nesouvisí se strachem. „Nikdo necítí strach z jazyka. Co je to za nesmysl?“ řekne vám. Ale mnoho obav je nevědomých. Necítíme je, což je dobré, protože bez toho by se nedalo spokojeně žít. Ale skutečností zůstává, že tyto obavy způsobují mnoho nesází a chyb v našem chápání reality.

Proč jazyk vyvolává strach? Znovu opakuji, že z různých důvodů. Například: jazyk je spojen s naší identitou. Jednoho dne v dětství si uvědomíme, že v našem prostředí se mluví tím nebo

Tabu

Skutečně, tabu se dotýká celé oblasti mezilidské a mezistátní jazykové komunikace. Když studujete dokumenty, které jsou v tomto oboru vydávány, dojdete k závěru, že kolem 99 procent se chová, jako by esperanto neexistovalo, jako by lidstvo nemělo žádnou zkušenost s jiným způsobem dorozumívání mezi národy než jsou obvyklé překlady, tlumočení nebo používání prestižního národního jazyka jako je angličtina. Esperanto je tabu. Důkazem toho, že jde o něco tabuizovaného, je odmítnutí provést porovnání.

Když je třeba ve vědě zjistit hodnotu něčeho, vždy se to srovnává s něčím zavedeným. Než se rozhodne o novém léku, porovnává se jeho účinnost s již známými látkami. A než padne rozhodnutí vytvořit to či jiné velké dílo, například postavit nový stadion, co se dělá? Vyhlásí se výběrové řízení. Různým firmám se navrhne, aby předložily projekty, a porovnají se různé nabídky, aby byla přijata ta nejrozumnější vzhledem k ceně a dalším kritériím, která je třeba brát v úvahu. To je běžný postup.

Ve skutečnosti existuje celá vědecká metoda o umění rozhodování při výběru nejlepšího způsobu k dosažení vytyčeného cíle. Této vědecké metodě se říká „operační výzkum“. Pokud se použijí pravidla tohoto výzkumu na jazykový problém, zjistíme, že ze všech prostředků, které můžeme v současnosti sledovat v praxi, je esperanto optimální způsob pro dosažení cíle.

Aby se to však prokázalo, je třeba vzájemně porovnat různé metody. Je třeba vidět objektivně, v praxi (v terénu, jak se říká), jak se esperanto předvede v porovnání s gestikulací, s koktáním v jazyku špatně ovládaném, s užíváním angličtiny, s překlady dokumentů a tlumočením projevů (ať už jsou synchronní nebo konsekutivní), s užíváním latiny atd. Jen takové srovnání může vést k závěru, který systém je nejlepší.

Ale přestože můžeme nalézt tisíce a tisíce stran o jazykové problematice tu v OSN, tu v EU, tu v jazykovědných oborech univerzit apod., takových dokumentů, které přistupují k těmto problémům na základě srovnání zahrnujících esperanto, je méně než prstů na ruce jednoho člověka. Protože srovnávání různých možností řešení dané problematiky je v jiných oborech velmi často používáno, jeho nepřítomnost na poli mezinárodní jazykové komunikace ukazuje, že tu působí tabu.

Z čeho pramení toto tabu?

Proč takový tabuizovaný přístup k jazykovým problémům? Příčin je opět více. Existují politické důvody. Myšlenka, že „obyčejní lidé“ všech národů by se mohli bez překážek domluvit, se nelíbí mnoha státům. Existují i společenské důvody. Tadaž možnost se nelíbí privilegovaným společenským vrstvám. Lidé, kteří dostatečně ovládají angličtinu nebo jiný důležitý jazyk, mají hodně výhod proti lidem, kteří znají pouze některé lokální jazyky, a vůbec si nepřejí tyto výhody ztratit. To je zvláště dobře patrné v tzv. třetím světě.

Já se však domnívám, že hlavní příčiny tabu jsou psychické. Jádro problému leží v emoční zatíženosti, v náboji, atmosféře kolem pojmu „jazyk“, v jeho schopnosti rozechvít nejhlubší struny naší duše. Uvažujeme v pojmech nebo slovech. A slova a pojmy nejsou jen rozumové záležitosti, mají nějaký emocionální, citový charakter. Ne všechny, ale mnohé. Když řeknu „válka“, „peníze“, „matka“, „sex“ nebo „atomová energie“, něco hluboko v nás se zachvěje, ačkoliv si to běžně neuvědomujeme. Jinými slovy nejsme lhostejní vůči velké části našich pojmů, především k těm, které jsou nějak spojeny s našimi přáními, potřebami, snažením, potěšením, utrpením, mocí atd.

Mezi těmito pojmy se silným emocionálním nábojem se nachází i pojem „jazyk“. Proč? Protože jazyk vyvolává schopnost domluvit se a možnost být pochopen je jedno z nejzákladnějších přání každého člověka. Když mám nějaké starosti nebo trápení a mohu si o nich popovídat s někým, kdo mě bude poslouchat a reagovat s pochopením, pomůže mi to. Dojde k jakémusi sdílení starostí nebo trápení, takže se už nebudu cítit sám a bude mi lépe.

Když trpí a křičí miminko, velmi často kvůli nepochopení, reakce vedle stojícího dospělého je chybná nebo vůbec žádná, kromě bezmocného výrazu ve tváři. Když však dítě začne mluvit a může říct: „Bolí mě ouško,“ reakce dospělého je úplně jiná. Dochází ke skutečné komunikaci, která mění život.

Protože tato komunikace se nejčastěji a nejbezpečněji rozvíjí s matkou, emocionální náboj pojmu „jazyk“ zahrnuje i city k ní. Kvůli tomu se ve většině jazyků říká „mateřský jazyk“, i když ve skutečnosti se jedná o jazyk obou rodičů nebo určitého prostředí.

Sledujte, jak emocionálně lidé reagují, když se objeví návrh na změnu pravopisu. Všimněte si pozorně argumentů a uvidíte, že se v nich neuvádí nic skutečně racionálního. Jde prostě o emoce; ty emoce, které vždy vyvolá pojem „jazyk“.

I „otec“ i „matka“

Esperanto se jeví jako monstrum, protože se říká, že ho vytvořil jeden muž. Jinými slovy – má „otce“, ale nemá „matku“. Je příšerným produktem nějakého zvrhlého samotáře. K tomuto názoru přispívá mnoho definic, které lze najít ve slovnících, encyklopediích, knihách o jazycích nebo esperantských informačních publikacích, podle nichž „Esperanto bylo vytvořeno Zamenhofem v roce 1887“. Ve skutečnosti esperanto nevzniklo v roce 1887. V tomto roce se objevilo semínko jazyka, které předtím dlouhá léta rostlo a přetvářelo se v Zamenhofových myšlenkách a na stránkách jeho sešitů.

Po tak dlouhém procesu, který je srovnatelný s procesem postupného zrodu semínka v rostlině, byl projekt zveřejněn. To znamená, že semínko bylo zaseto. Ale stát se něčím živým mohlo pouze tehdy, jestliže ho půda přijala. A tato půda je „matkou“ esperanta, je to společenství těch prvních idealistů, kteří přijali semínko a připravili mu prostředí, ve kterém mohlo růst, přetvářet se a stát se dostatečně životaschopným pro přežití nezávisle na jakémkoliv jedinci.

Esperanto, tak jak se používá nyní, není dílem Zamenhova. Je to jazyk, který se na základě Zamenhova projektu rozšířil během století stálého užívání mezi velmi rozdílnými lidmi. Je to jazyk, který se vyvinul úplně přirozeně, používáním, tvořením, výměnou návrhů a protinávrhů, nejčastěji nevědomých. Není to monstrum, které stvořil nějaký člověk. Má „otce“, ano, obdivuhodného „otce“, takového, který mu dal neuvěřitelně vhodný životní potenciál, ale má také „matku“, která o něj pečovala s láskou a která mu, mnohem více, než mohl sám „otec“, dala život.

V dlouhodobé perspektivě

Vidíte, že psychologické aspekty esperanta a jazykových problémů světa jsou mnohem komplexnější, než by se na první pohled mohlo zdát. V psychice většiny jednotlivců se nachází velký odpor k samotné myšlence mezinárodního jazyka (který současně není národním jazykem). Kvůli této averzi téměř nikdo z politické, společenské a intelektuální elity nechce přijmout průkazné přezkoumání celé záležitosti.

Odpor bude dále trvat a bude určitě ostrý. Tak jako je možné něco vnímat jen tehdy, jsme-li na to připraveni, tak v současnosti většina lidí prostě neposlouchá, co se o esperantu říká; jejich mysl není připravena, takže věty je mijejí, aniž by se jich dotkly. Ano, odpor bude dále silný. Ale v dlouhodobé perspektivě pravděpodobně nebude schopen odolat faktům.

(Zkrácená verze přednášky Clauda Pirona z roku 1998)

Obvyklé otázky o esperantu

V této části najdete odpovědi na některé obvyklé otázky o esperantu.

Proč se tento jazyk nazývá esperanto?

Zpočátku se tento jazyk nazýval jen *Lingvo Internacia* – mezinárodní jazyk. Když Zamenhof představil jazyk, užil pseudonym *Doktoro Esperanto* (to znamená: doktor, který doufá). Proto lidé opakovaně mluvili o „jazyku doktora Esperanto“ a o něco později říkali pouze „esperanto“. Toto jméno se tak stalo názvem jazyka.

Proč se učit esperanto?

Existují různé důvody, proč se lidé učí esperanto. Ti, kteří mají rádi jazyky, jsou často zvědaví na gramatiku esperanta, a tak ho začnou studovat. Jiní se zajímají o esperanto, protože se jim nikdy nepodařilo naučit se žádnou cizí řeč a chtějí zkusit nějakou snadnější. Někteří slyšeli o „vnitřní myšlence“ a kvůli ní se učí esperanto, aby tímto způsobem podpořili klidnější a soudržnější svět. Mladé lidi často zajímá cestování do jiných zemí, aby si tam našli nové přátele, a esperanto je pro to velmi dobrou volbou.

Kolik lidí mluví esperantem?

Není jasné, jak spočítat lidi hovořící esperantem, protože ne všichni esperantisté jsou členy nějaké organizace. Kromě toho záleží na definici „mluvit esperantem“: mají se započítat pouze ti, kteří mluví pravidelně a na vysoké úrovni, nebo všichni se základní znalostí jazyka, i když ho jen málokdy používají? Odhadovaný počet lidí mluvících esperantem tak kolísá od několika desítek tisíc po několik milionů. V každém případě je ve světě dostatečné množství esperantistů, aby vytvořili živoucí mezinárodní společenství.

Kterým jazykům se esperanto nejvíce podobá?

Nejvíce kořenů slov pochází z evropských jazyků, zejména z románských. Mluvnice esperanta však má mnohé rysy, které nejsou typické pro evropské jazyky, ale připomínají například turečtinu, svahilštinu nebo i čínštinu.

Je snadné naučit se esperanto?

V porovnání s národními jazyky ano. Ale, jako vždy, hodně záleží na člověku samotném a na tom, kolik jiných jazyků se už učil. Učit se nový jazyk je podle našich zkušeností vždy výzva a nikdy to není „velmi lehké“. To platí i pro esperanto, přestože je nepochybně mnohem lehčí, než obvykle bývají národní/etnické jazyky. Také pro lidi, kteří nikdy neuspěli ve studiu cizího jazyka, je esperanto naučitelné. Ale samozřejmě je třeba se hodně učit a procvičovat jazyk, pokud ho chce plyně a správně používat.

Jak se učit esperanto?

Máte-li dobrý přístup k internetu, doporučujeme vám začít na www.lernu.net, kde jsou interaktivní kurzy pro začátečníky v mnoha jazycích. Dáváte-li přednost kurzu s učebnicí, můžete si ji objednat na www.kava-pech.cz. Pokud byste se chtěli začít učit esperanto v jazykovém kurzu, informace a kontakt najdete na stránkách Českého esperantského svazu www.esperanto.cz/cs/jazykove-kurzy. V mnoha zemích a městech se pravidelně pořádají esperantské semináře. Až budete esperanto trochu umět, je dobré ho začít používat v kontaktu s jinými lidmi, ať už přes internet nebo na esperantských setkáních.

Má esperanto nějaké symboly?

Ano, několik. Zelená hvězda je nejstarším a nejvíce užívaným, mimo jiné i na esperantské vlajce. Zelená barva je symbolem „naděje“ a pěticípá hvězda představuje pět kontinentů.

Další, novější, je takzvaný „jubilejní symbol“, který se objevil jako výsledek soutěže ke stému výročí esperanta.

Proč se někteří jazykovědci vyjadřují nepříznivě o esperantu?

Ti, kteří nejlépe rozumí komplexnosti jazyka, jsou jazykovědci. Možná právě proto mnozí z nich, určitě kompetentní lidé, nemohou uvěřit, že esperanto může fungovat jako plnohodnotný živý jazyk, a proto je hodno pozornosti a výzkumu. Jazyk je něco tak komplexního a jemného, že objevení se skutečného, bohatého, živého

jazyka, založeného na projektu jednoho mladíka (Zamenhofovi bylo 27 let, když představil esperanto po více než desetileté přípravě), je věc velmi nepravděpodobná. Přirozeně o tom tedy pochybují. Ale pokud si ověří skutečnost, zjistí, že esperanto podivuhodně dobře funguje v mezinárodní komunikaci. Bylo by velmi dobré, kdyby v budoucnu více lingvistů a badatelů chtělo psát studie a zabývat se výzkumem esperanta.

Je možné učit se esperanto ve školách a na univerzitách?

V některých zemích ano. Mnoho esperantistů argumentuje, že učení esperanta na základní škole by žákům později usnadnilo učení dalších cizích jazyků. Žáci by si zvýšili sebedůvěru v učení jazyků zvládnutím poměrně snadného esperanta a také by lépe pochopili mluvnickou skladbu díky jasné gramatice. Existuje o tom mnoho důkazů a bylo by zajímavé, kdyby badatelé vypracovali studie o ulehčující (propedeutické) hodnotě esperanta při učení.

Je možné poslechem poznat, ze které země pochází člověk mluvící esperantem?

Často člověk podle přízvuku uhodne, ze které země pochází osoba, která mluví esperantem, ale ne vždy. Jsou i takoví, kteří mají „neutrální“ výslovnost.

Kolik existuje lidí hovořících esperantem od narození?

Existuje zhruba 1000 lidí, kteří mluví esperantem jako jedním z rodných jazyků. Často se stává, že rodiče se setkali na nějaké esperantské akci a jsou z různých zemí. Doma mezi sebou hovoří esperantem a když se jim pak narodí dítě, chtějí esperanto dále používat. Nejčastějším modelem je, že jeden rodič mluví na dítě vždy esperantem, druhý rodič, ten, který se přistěhoval, hovoří s dítětem svým rodným jazykem, a ve společnosti dítě používá místní/národní jazyk. Tak dítě od narození ovládá tři jazyky.

Nebylo by lepší vytvořit nový a spravedlivější jazyk pro mezinárodní komunikaci?

Sestavit dobrý základ jazyka není snadné. Lingvisté, kteří nejlépe znají jazyky, nemusí mít talent pro vytvoření jazyka, jejich specializací je analyzovat jazyky. Vytvořit a analyzovat jsou dost rozdílné věci. Mnozí lidé vytvořili jazyk, i skupiny lingvistů to zkoušely, ale výsledky dosud nepřekonal esperanto. Vzpomeňte na Mozarta a skládání hudby, málokdy se objeví lidé s takovým obrovským talentem! Podobně je tomu se Zamenhofem. Měl mimořádný talent na tvorbu jazyka a sám úspěšně připravil základ, který se ukázal mnohem lepší než jiné pokusy. Kromě toho oživení nového jazyka potřebuje po zveřejnění dlouhou dobu všestranného a celosvětového používání. A bez ideologického základu srovnatelného s tím, který dal Zamenhof esperantu, má málo šancí stát se skutečně živým jazykem a získat pro sebe nezbytnou společenskou základnu. Esperanto tímto procesem už prošlo a jazyk je nyní připravený. Není perfektní, ale přesto velice dobrý pro mezinárodní a rovnoprávnou komunikaci.

A nestačí pro mezinárodní komunikaci angličtina?

Angličtina je velmi užitečná pro mezinárodní komunikaci v mnoha situacích. Ale faktem zůstává, že ne všichni jsou schopni v tomto jazyce úspěšně dosáhnout vysoké úrovně i přes mnohaleté studium. Zvláště pro ty, jejichž rodný jazyk není podobný angličtině, je to těžko dosažitelné. (Jestliže jste někdy byli např. v Koreji nebo Turecku, víte, o čem mluvíme.) Esperanto se dá naučit snáze než etnické jazyky, ať už jde o učení cizího jazyka v mládí nebo v dospělosti. Kromě toho esperanto není spojeno s nějakou zvláštní národní kulturou. To je velká výhoda pro jazyk, který funguje jako most mezi všemi národy, které tak komunikují na základě rovnoprávnosti.

A nepromrhalo už esperanto svou šanci?

Je pravda, že esperanto bylo začátkem dvacátých let 20. století téměř vybráno Společností národů (předchůdcem OSN) jako jeden z pracovních jazyků této organizace a že mnozí politici se o ně zajímali během 30. a 40. let. Dnes má jen málo politiků zájem o esperanto. Může se stát, že esperanto už nikdy nedostane šanci stát se pracovním jazykem některé velké mezinárodní organizace. Může se však stát, že se situace někdy v budoucnu změní a že se esperanto stane oblíbeným mezi lidmi, které zajímá vznik nového světového společenství s přátelštějšími a bližšími vztahy mezi národy. O budoucnosti nevíme nic s jistotou. Ale můžeme doufat... My, esperantisté, jsme právě v tomto dobří! (Slovo „esperanto“ znamená osobu, která doufá.)

Místní informace o esperantu

V této části se nacházejí informace o esperantských organizacích působících v České republice.

Organizace, kluby, muzeum

ČES – Český esperantský svaz,
náměstí Míru 1, 568 02 Svitavy,
ces@esperanto.cz, www.esperanto.cz

ČEJ – Česká esperantská mládež,
Haškova 2, 638 00 Brno
cxej@esperanto.cz, <http://mladex.esperanto.cz>

Občanské sdružení E-lingvo,
Lozibky 1, 614 00 Brno, info@elingvo.eu, www.elingvo.eu

Svaz zdravotně postižených esperantistů (AEH-IKEH),
Na Okrouhlíku 953/21, 530 03 Pardubice,
aeh-ikeh@volny.cz, www.volny.cz/aeh-ikeh

Přehled dalších sdružení a místních klubů naleznete na adrese: www.esperanto.cz/cs/kontakty-a-organizace

Muzeum esperanta, náměstí Míru 1, 568 02 Svitavy,
esperanto@muzeum.svitavy.cz, muzeagrupo@esperanto.cz,
www.muzeum.esperanto.cz, www.ipernity.com/home/181031

Kurzy

Informace o konkrétních možnostech studia esperanta najdete na adrese: www.esperanto.cz/cs/jazykove-kurzy, kde je rovněž ke stažení stručná příručka „Základy esperanta“. K dispozici je též česká verze internetového kurzu Lernu! (<http://cs.lernu.net>) – nutná je pouze bezplatná registrace.

Akce

Aktuální informace o setkáních a akcích naleznete na adrese: www.esperanto.cz/cs/akce.

Knihy o esperantu v češtině

René Centassi a Henri Masson v knize *Člověk proti babylonu* představují dr. Ludvíka Lazara Zamenhofa. Tato biografie popisuje životní osudy idealisty a lékaře, který nabídl lidstvu společný jazyk. Info: drahotova@esperanto.cz

Zamenhofova ulice od Romana Dobrzyńského obsahuje poutavé rozhovory s dr. L. C. Zaleským-Zamenhofem, vnukem tvůrce esperanta a člověkem s pohnutým osudem a mnoha životními zkušenostmi. Info: info@kava-pech.cz

Prodej knih

Esperantskou literaturu v ČR vydává nakladatelství KAVA-PECH, Anglická 878, 252 29 Dobřichovice, info@kava-pech.cz, www.kava-pech.cz
Knihy k prodeji nabízí rovněž Český esperantský svaz a Muzeum esperanta.

Kontakty

www.esperanto.cz, ces@esperanto.cz

www.lernu.net

lernu! jsou multijazyčné stránky, které pomáhají uživatelům internetu získat informace o esperantu a učit se ho bezplatně a jednoduchým způsobem.

Na stránkách jsou kurzy různé úrovně, slovníky v mnoha jazycích, přehled gramatiky, audionahrávky povídek s obrázky, služba besedník pro přímou komunikaci, fóra a mnoho dalšího!

Esperanto je...

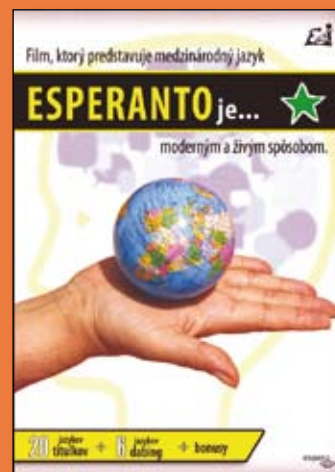
www.esperantoestas.net

Seznamte se s mezinárodním jazykem esperanto prostřednictvím šesti krátkých poutavých filmů!

Esperanto estas ... (Esperanto je...)

- ... jazyk vhodný na všechno (Část 1 - 01:43 min)
- ... jazyk s mnoha rysy (Část 2 - 08:01 min)
- ... jazyk používaný mnoha způsoby (Část 3 - 06:23 min)
- ... jazyk, co stojí za naučení (Část 4 - 13:22 min)
- ... jazyk s pestrým hnutím (Část 5 - 04:12 min)
- ... jazyk budoucnosti (Část 6 - 09:31 min)

ESPERANTO JE MEZINÁRODNÍ JAZYK UŽÍVANÝ VE VŠECH ČÁSTECH SVĚTA

„Cítím se součástí celosvětového společenství.“

Erin Piatetski,
USA

„Esperanto je součástí mého běžného života.“

Renato Corsetti,
Itálie

„Na esperantu mě zajímá hlavně jeho kulturní stránka.“

Rogener Pavinski,
Brazílie

„Už sedm let je esperanto mým hlavním zaměstnáním.“

Katalin Kováts,
Nizozemsko/Maďarsko

„Esperanto ze mě udělalo světoobčana.“

Jean Codjo,
Kanada / Benin

„Esperanto hodně posílilo můj zájem o jiné země a kultury.“

Marcos Cramer,
Německo

„Díky esperantu jsem v zahraničí často zažila důvěrné kontakty.“

Satoo Reiko,
Japonsko

„Esperanto mi otevřelo nový pohled na svět.“

Trinh Hong Hanh,
Vietnam

„Učení esperanta mě dovedlo do nové části světa.“

Russ Williams,
Polsko/USA

„Esperanto najdete i ve vesnicích bez elektřiny.“

Vlad'ka Chvátalová,
Belgie / Česká republika

„Esperanto mi přináší mezinárodní přátelství.“

Li Jianhua,
Čína

„Esperanto hodně usnadňuje mezinárodní výměny.“

Kong Kil-yoon,
Jižní Korea

„Byla jsem okouzlena vnitřní logikou esperanta.“

Zsófia Kóródy,
Německo/Maďarsko

„Pro mě je esperanto velkou inspirací.“

Hokan Lundberg,
Švédsko

**V TÉTO BROŽUŘE SI MŮŽETE PŘEČÍST O ESPERANTU A O TOM,
JAK HO POUŽÍVAJÍ LIDÉ Z RŮZNÝCH ZEMÍ**